

Seletuskiri
haridus- ja teadusministri 7. mai 2015. a käskkirja nr 178 „Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“ elluviimiseks“ muutmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eelnõu eesmärk

Käskkirja eelnõuga muudetakse haridus- ja teadusministri 7. mai 2015. a käskkirja nr 178 „Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“ elluviimiseks“ lisa 1 ning kehtestatakse see uues sõnastuses.

„Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“ elluviimiseks“ (edaspidi *TAT*) on programmi „Tööturu ja õppe tihedama seostamine“ lisa ja tegevus panustab Eesti elukestva õppe strateegia (edaspidi *EÕS*) strateegilise eesmärgi 3 – elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus – elluviimise meetme 1.5 „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevusega 1.5.4 kutsehariduse kvaliteedihindamine ja kindlustamine.

Eelnõuga pikendatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020“ prioriteetse suuna nr 1 „Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ EL vahendite kasutamise eesmärgi nr 5 „Õpe kutse- ja kõrghariduses on suuremas vastavuses tööturu vajadustega ning toetab ettevõtlikkust“ meetme „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse „Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“ abikõlblikkuse perioodi ning muudetakse terminoloogiat ja tegevuste kirjeldusi lähtuvalt kutseõppeasutuse seaduse (edaspidi ka *KutÕS*) 2019. a 1. jaanuarist jõustunud kvaliteedi hindamise protsessi ja põhimõtete muudatustest tulenevalt.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse osakonna nõunik Rita Kask (tel 735 0226, e-post: rita.kask@hm.ee), rahandusosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (735 0279, inge.oopkaup@hm.ee) ja õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (735 0234, kadi.molder@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 muudetakse haridus- ja teadusministri 7. mai 2015. a käskkirja nr 178 „Toetuste andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“ elluviimiseks“ lisa 1 ning kehtestatakse see uues sõnastuses.

Käskkirja lisa 1 tehakse alljärgnevad muudatused:

1. Punktis 4 muudetakse tegevuse abikõlblikkuse perioodi 31. augustini 2022. a.

Tegevusi on seni ellu viidud säästlikult, tegevuste korraldamist, sh eelarve kasutust mõjutavad ka COVID-19 eriolukorrast tingitud ümberkorraldused. Eelarve kasutust mõjutasid järgmised tegurid:

- 1) õppekavarühmade akrediteerimine asendus *TAT* abikõlblikkuse perioodil kutseõppe kvaliteedi hindamisega, mis võimaldas hindamiste korraldamises suuremat paindlikkust ja seega ka ressursside kokkuhoidu, vähenesid hindamiskomisjonidega seotud kulud, kuna uues süsteemis hindab üks komisjon mitut õppekavarühma;
- 2) algselt oli kavandatud suuremas mahus õppeasutuste koolitamise ja nõustamise kulused, tegelik vajadus täiendava ekspertiisi kaasamiseks perioodi teises pooles

- kadus, SA Archimedes EKKa töötajad koolitavad ja nõustavad õppeasutusi ise. Seega – koolitajate ja konsultantide töötasu arvelt oli võimalik kokkuhoid;
- 3) seoses SA Archimedes kolimisega uude asukohta Tõnismägi 11 kadus vajadus rentida eraldi ruume õppeasutuste ja ekspertide koolituste läbiviimiseks ning komisjonide koosolekuteks;
 - 4) alates 2020. a vähendatakse rahvusvahelise koostööga seotud kulusid, välistades rohkem kui ühe töötaja osalemise rahvusvahelistel võrgustiku üritustel ning asendades kulukad õppevisiidid digiaruteludega.

Muutunud on ka kutsehariduses kvaliteedi tagamist reguleerivad õigusaktid, mis sätestavad kvaliteedi hindamise protsessi ja põhimõtteid kutseõppeasutustes ja kutseõpet pakkuvates rakenduskõrgkoolides. Kutseõppeasutuse seaduse uus redaktsioon jõustus 1. jaanuaril 2019. a ning 7. juunil 2019. a võeti vastu haridus- ja teadusministri määrus nr 13 „Kutseõppe kvaliteedi hindamise tingimused ja kord“, mille rakendamise tulenevalt on mõnevõrra muutunud ka õppekavarühmade ekspertiiside ja hindamiste ajakava ning seetõttu on vajadus kasutada olemasolevaid vahendeid pikema perioodi vältel. Sõltumatult perioodi pikenedamisest viiakse tegevusi ellu olemasoleva eelarve mahus, st tegevused ei kalline pikendamise tõttu.

Uus kvaliteedi hindamise protsess lähtub kujundava hindamise põhimõttest, millega kaotatakse otsene seos hindamise tulemuse ja õppe läbiviimise õiguse vahel. Uue regulatsiooniga omistatakse koolidele, kelle õppekavarühmadel on kuueaastane akrediteering, tähtajatu õppe läbiviimise õigus ning kohustus osaleda kvaliteedi hindamise protsessis vähemalt kord kuue aasta vältel. Kvaliteedi hindamine mõjutab õppe läbiviimise õigust vaid juhul, kui selle tulemusel ilmnevad olulised mittevastavused hindamiskriteeriumitele. Akrediteerimisprotsessi muutmise kvaliteedi hindamise protsessiks tõhustatakse õppimiskeskse koolikultuuri arengut ning suurendatakse kutsehariduse usaldusväärust. 125-1 õppekavarühmal kehtis õppe läbiviimise õigus kuni 01.09.2019, need olid aastatel 2011–2013 6-aastase akrediteeringu saanud õppekavarühmad. Uue kvaliteedi hindamise regulatsiooni järgi (KutÕS ptk. 3) loetakse neil õppe läbiviimise õigus tähtajatuks, samas sätestati KutÕS § 14¹ kvaliteedi hindamine ühel korral 6 aasta jooksul ning halduskoormuse vähendamiseks koolidel ja hindamist korraldaval asutusel on otstarbekas ja vajalik hajutada kvaliteedi hindamine tähtajatu õppe läbiviimise saanud õppekavarühmadele pikemale perioodile kui üks aasta. Hindamisprotsess eeldab koolilt enesehindamise aruande koostamist, kvaliteedi hindamist läbiviivalt asutuselt aga hindamiskomisjonide moodustamist, koolitamist jm ettevalmistustööd hindamisteks. See on ulatuslik protsess, mistõttu on tarvis seda ette valmistada ja nii suurele hulgal õppekavarühmadele viia läbi pikema perioodi vältel. Vastavalt haridus- ja teadusministri 7. juuni 2019. a määruse nr 13 „Kutseõppe kvaliteedi hindamise tingimused ja kord“ §-le 3 kooskõlastab kutseõppe kvaliteedi hindamist korraldav asutus koolidega hindamiste ajakava. TAT tegevuse 8.1 väljundnäitaja kutseõppeasutuste ja kutseõpet andvate rakenduskõrgkoolide õppekavarühmade ekspertiiside ja hindamiskordade arv (270) täitmine on tagatud ja prognoosi kohaselt ületatakse.

2019. a tegelik täitmine oli tulemusaruande kohaselt 146, sellele lisandub 2020. a 66, vahetulemuseks 2020. a prognoositakse 212 ekspertiisi- ja hindamiskorda. 2021. a kavandatakse 69 ja 2022. a augustiks 22 ekspertiisi- ja hindamiskorda.

Koolituste ja seminaride indikaator on juba täidetud. Neid on hindamiste toetamiseks siiski vaja teha ja saab teha uues süsteemis väiksemate gruppide, st hindamiskomisjonide põhiselt ning odavamalt

2. Punktis 5 viiakse mõistekasutus vastavusse kutseõppeasutuse seadusega ning haridus- ja teadusministri 7. juuni 2019. a määrusega nr 13 „Kutseõppe kvaliteedi hindamise tingimused

ja kord“. Kutseõppe läbiviimise õiguse pikendamist akrediteerimise alusel enam ei toimu, kvaliteedi hindamine toimub üks kord kuue aasta jooksul. Selliselt hinnatakse õppekavarühmi, mille kohta seni on antud õppe läbiviimise õigus kuueks aastaks ja neile loetakse õppe läbiviimise õigus antuks tähtajatult. Seni kolmeks aastaks antud õppe läbiviimise õiguse korral tehakse õppekavarühmas korduv ekspertiis ja selle tulemusena antakse koolile õppe läbiviimise õigus tähtajatult või lõpeb õppe läbiviimise õigus juhul, kui kolmanda ekspertiisi tulemusena ei saa kool õppekavarühmas tähtajatut õppe läbiviimise õigust. Seitset kasutatud mõistet muudetakse järgmiselt:

- 1) akrediteerimise mõistet ei kasutata enam ja see on läbivalt, ka mõistetest välja jäetud, selle asemel on „kvaliteedi hindamine“ või „ekspertiis“ nagu sätestatakse KutÕS ptk. 3, vastavalt, kas on tegemist tähtajatu või tähtajalise õppe läbiviimise õigusega õppekavarühmaga;
 - 2) vastavalt haridus- ja teadusministri 7. juuni 2019. a määrusele nr 13 „Kutseõppe kvaliteedi hindamise tingimused ja kord“ on täpsustatud hindamiskomisjoni koosseisu;
 - 3) riikliku tunnustamise mõistet ei kasutata enam ning see on välja jäetud;
 - 4) vastavalt kutseharidusstandardile muudetakse ka õppekavarühmadeks jaotamisel kasutatavat rahvusvahelist hariduse liigitust, ISCED 2007 asendatakse ISCED-F 2013ga;
 - 5) sisehindamise seletust muudetakse tuginedes KutÕS §-le 19, sõnastusest jäetakse välja akrediteerimise mõiste, sest seda ei toimu;
 - 6) kuivõrd uues regulatsioonis kasutatakse hindamise alusena sisehindamise aruannet, siis on sõnastust vastavalt muudetud ka mõistetes;
 - 7) õppe läbiviimise õiguse mõistet on muudetud vastavalt KutÕS § 8 lg 1 sätestatule, kus tuuakse sisse tähtajatu õppe läbiviimise õiguse mõiste.
3. Punktis 6 muudetakse toetuse andmise eesmärgi kirjeldust jättes välja „akrediteerimise“ mõiste ning see asendatakse laiema mõistega „sõltumatu välishindamine“, mis võib olla kordusekspertiis tähtajalise õppe läbiviimise õiguse puhul või kvaliteedi hindamine tähtajatu õiguse puhul.
 4. Punktis 7 lisatakse tegevuse vajalikkuse põhjendusse selgitav lõik tähtajatu ja tähtajalise õppe läbiviimise õiguse andmise põhimõtetest KutÕS 2019. a muudatuses ning jäetakse välja riiklikku tunnustamist puudutav, sest seda ei reguleerita ega rakendata enam.
 5. Punktis 8 jäetakse läbivalt välja akrediteerimise mõiste asendades selle vastavalt kvaliteedi hindamise ja ekspertiisi mõistetega. Kajastatud tegevuse eelarves võetakse kasutusele tegevuse 31. märtsini 2022 pikendamisest tingituna kogu käesolevaks struktuuritoetuste perioodiks antud tegevusele kavandatud vahendid.
 6. Punktis 9 sihtgruppide määratlemisel on akrediteerimise korraldajate asemel märgitud ekspertiiside ja hindamiste korraldajad ja eksperdid.
 7. Punktis 10 väljundi- ja tulemusnäitajate ning sihttasemete tabelis on muudetud vahetulemuse aasta 2018. a vastavalt 2020 ja prognoositavat vahetulemust, mis on 2019. a tulemusi ja 2020. a prognoosi arvestades 212 õppekavarühma, sest 2019. a seirearuandele tuginedes on neid 146 ja 2020.a kavandatakse hinnata ja ekspertiise läbi viia kokku 66-s õppekavarühmas. samuti on välja jäetud akrediteerimise mõiste.
 8. Punktis 11 mõju hinnangus läbivatele teemadele on samuti akrediteerimise mõiste asendatud.

9. Punktis 12.1 ja 12.2 tegevuse eelarve selgituses märgitakse abikõlblikkuse perioodi uus lõpp, aasta 2022. punkti 12.2 tabelis asendatakse akrediteerimise mõiste hindamise mõistega.
10. Punktis 16. 1 lisatakse vahearuande esitamise võimalus rakendusüksuse nõudmisel ka 15. augustiks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käesoleva eelnõu aluseks on STS 2014 –2020 ja selle alusel antud õigusaktid, mis on kooskõlas vastava ELi õigusega.

4. Eelnõu mõjud

Eelnõus kirjeldatud tegevused mõjutavad kõiki kutseõppeasutusi ja kutseõpet pakkuvaid rakenduskõrgkooli, kvaliteedi hindamist korraldavat asutust, pakutava õppe kvaliteedi tagamist ja hindamist. Kutseõppe kvaliteet mõjutab tööjõu kvalifikatsiooni ja oskuste taset, kutseõppijate erinevate rühmade tööhõivet ning ligipääsu tööturule.

Eelnõul on mõju uuendatud kvaliteedi hindamise protsessi rakendamisele kutsehariduses. Muudatusega tagatakse 1. jaanuarist 2019. a muudetud kutseõppeasutuse seaduse rakendamine kutseõppe kvaliteedi tagamises, muudetava kvaliteedi hindamise protsessi sujuvus ja koolide ning kvaliteedi hindamist korraldava asutuse halduskoormuse jaotamine.

Samuti võimaldab eelnõu olemasolevaid vahendeid säästlikult ja otstarbekalt kasutada. Elluviija ruumitingimused on seoses kolimisega 2019. a muutunud, võimalik on viia koolitusi läbi oma asutuse ruumes ning COVID-19 ajal kehtestatud eriolukorras interneti vahendusel. Pandeemiaga seoses ei teki lähetuste ja koosolekute, seminaride, koolituste kulusid algselt kavandatud mahus ja vahendeid saab kasutada säästlikumalt ning pikema perioodi vältel. Tegevuse eelarve 2 524 500 eurot kavatakse kasutusele võtta kogu mahus.

5. Käskkirja rakendamiseks vajalikud vahendid

Tegevuse „Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“ eelarve võetakse kasutusele Vabariigi Valitsuse 19.03.2020 korralduse nr 83 „Perioodi 2014 –2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja kinnitamine“ lisas nimetatud kogumahus.

6. Käskkirja jõustumine

Käskkirja jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemis (EIS) kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele ning arvamuse avaldamiseks Sihtasutusele Innove ja Sihtasutusele Archimedes. Eelnõu kooskõlastati vahepeal. Rahandusministeerium ja Riigi Tugiteenuste Keskus esitasid kaks ettepanekut mitteametlikult. Kooskõlastustabel on lisatud.

Teet Tiko
kutsehariduse osakonna juhataja